

International Journal Of Turkish Academic Studies

Vol 3. • Num.1. • June 2022

Tür: Araştırma Makalesi

Kabul Tarihi: 24 Mayıs 2022

Gönderim Tarihi: 27 Şubat 2022

Yayımlanma Tarihi: 16 Haziran 2022

Atıf Künyesi: DOĞANAY, Rahmi & YILMAZ, Gül (2022), “Milli Mücadele’ye Karşı Yürütülen Kara Propaganda Ve Oluşturulmak İstenen Mustafa Kemal Ve Kuvayimilliyeye İmajı”, **International Journal Of Turkish Academic Studies (TURAS)**, C. 3, S. 1, s.135-155

MİLLİ MÜCADELE’YE KARŞI YÜRÜTÜLEN KARA PROPAGANDA VE OLUŞTURULMAK İSTENEN MUSTAFA KEMAL VE KUVAYİMİLLİYE İMAJI

Rahmi DOĞANAY¹
Gül YILMAZ²

10.54566/turas.1079829

ÖZ

Osmanlı Devleti, her ne kadar dışında kalmak için çaba gösterse de, dönemin konjonktürünün gereği olarak ve kısmen de yöneticilerinin tercihi ile Birinci Dünya Savaşı’na İtilaf Bloğu tarafında dâhil olmuş, 4 yıl süren savaştan enerjisini tüketerek ve mağlup olarak ayrılmıştı. Bu mağlubiyetin bedeli, devlet ve millet için maddi manevi bazı kayıplar vermekten çok öte, devletin varlığı ve milletin istikbalinin kaybedilmesi sonucunu doğurmuştu. Bu şartlarda karşı karşıya kalınan varlık-yokluk ikileminde, çıkış yolları aranmış ve farklı kesimlerden, değişik siyasi görüşler öneri olarak gündeme getirilmişti. Devleti savaşa sokan dönemin yöneticileri, muhalifleri tarafından mevcut durumun sorumluları olarak vicdanlarda mahkûm edilmişti. Bu

¹ Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, rdoganay@firat.edu.tr, ORCID 0000-0002-2138-0175

² Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, gylgyl2312@gmail.com, ORCID 0000-0001-8004-6807

çevreler, İtilaf Devletlerinin, özellikle İngiltere'nin himayesinde yapılabilecek makul bir barış anlaşması ile zayıf da olsa devletin varlığının, küçülmüş de olsa vatanın bütünlüğünün korunmasının mümkün olacağına inanmışlardı. Bu siyaseti olumsuz etkileyecek her türlü hareket ve davranışı zararlı görmüşlerdi.

Böyle bir siyasetin kurtuluş çaresi olmadığına inananlar, Türk Milletinin kaderinin galiplerin merhametine bırakılmayacağını düşünenler, hatta bu yolda fiili davranışlara yönelenler, “Ya İstiklal Ya Ölüm” parolasıyla yola çıkmışlardı. İstanbul Hükümeti'nin izlemeye çalıştığı ılımlı siyasetin, beklenen etkiyi göstermemişi sebebiyle, Türk milletinin bir kısım unsurları, başının çaresine bakmaya yöneldi. Çare arayan unsurlar örgütlenme çabası içine girerken, ılımlular ise bu tip hareketlerin işgallerin sebebi olduğunu düşünmekte, sağlanabilecek makul şartlarda bir anlaşmanın önünün kesildiğini iddia etmekteydiler. Bu sebeple de Milli Mücadele karşısında cephe almışlardı.

Araştırma konumuz; Milli Mücadele ve kadrolarına karşı yürütülen olumsuz propaganda ve karalama kampanyalarını ele almaktadır. Osmanlıcı, İslamcı, Hilafetçi ve Saltanatçı basın organları ve yazarlarının Mustafa Kemal Paşa ve Milli Mücadele ile ilgili görüş ve yazıları ekseninde konuyu incelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Milli Mücadele, Mustafa Kemal, Bolşeviklik, Alemdar, Peyam-Sabah, Ali Kemal, Refi Cevat.

BLACK PROPAGANDA AGAINST THE NATIONAL STRUGGLE AND AND WANTS TO BE CREATED OF MUSTAFA KEMAL – KUVAYIMILLIYE IMAGE

ABSTRACT

Although the Ottoman Empire tried to stay out of it, as a requirement of the conjuncture of the period and partially with the preference of its rulers, it was included in the First World War on the side of the Entente Bloc, and left the war that lasted for 4 years, consuming its energy and being defeated. The price of this defeat resulted in the loss of the existence of the state and the future of the nation, far from causing some material and moral losses for the state and the nation. In the dilemma of existence and non-existence faced under these conditions, ways out were sought and different political views from different segments were brought to the agenda as suggestions. The rulers of the period, who brought the state to war, were condemned by their opponents as those responsible for the current situation. These circles believed that with a reasonable peace agreement that could be made under the auspices of the Entente Powers, especially England, it would be possible to preserve the existence of the state, albeit weak, and the integrity of the homeland, even if it was shrunken. They considered any action and behavior that would negatively affect this policy as harmful.

Cilt/Volume 3, Sayı/Issue 1, 2022

Those who believed that such a policy was not a solution for salvation, those who thought that the fate of the Turkish Nation could not be left to the mercy of the victors, and even those who turned to actual actions on this path, set out with the motto "Either Independence or Death". Since the moderate policy that the Istanbul Government tried to follow did not show the expected effect, some elements of the Turkish nation turned to take care of themselves. While the elements seeking a remedy were trying to organize, the moderates thought that such movements were the reason for the occupations, and claimed that an agreement was prevented under reasonable conditions. For this reason, they took a front against the National Struggle.

Our research topic is; It deals with the negative propoganda and smear campaigns against the National Struggle and its cadres. We will try to examine the subject in the axis of the Ottomanist, Islamist, Caliphate and Sultanate press organs and writers' opinions and writings about Mustafa Kemal Pasha and the National Struggle.

Keywords: National Struggle, Mustafa Kemal, Bolshevism, Alemdar, Peyam-Sabah, Ali Kemal, Refi Cevat.

GİRİŞ

Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı sonunda, adeta yenilgiyi kabul ettiğini gösteren, 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi'ni imzalamıştı. Beklentiler, Wilson Prensiplerine de güvenilerek, İtilaf Devletleri ile makul şartlarda bir barış yapılabileceği yönündeydi. İstanbul'daki yönetim ve Saray çevrelerinde hâkim olan bu iyimserlik, Mütareke'nin imzalanmasından hemen sonra başlayan işgallerle sona ermişti. İşgaller bir telaş ve karamsarlık havası oluşturmakla birlikte mevcut yönetim çevreleri, Osmanlıcı, İslamcı, mandacı, himayeci pek çok asker, sivil bürokrat, siyasetçi, yazar-çizerlerin çözüm konusundaki yaklaşımları, İtilaf Devletleri ve özellikle İngiltere ile iyi ilişkiler kurulmasıydı. Başka bir deyişle, onları kızdıracak, var olduğu var sayılan hoşgörülerini yok edecek kışkırtıcı hareketlerden kaçınmak gerekiyordu.

Çaresizlik, karamsarlık ve teslimiyetçi bir tercih yapılmıştı. Başka türlü olamazdı. Olursa da İtilaf Devletlerini daha acımasız yapmaktan başka bir işe yaramaz, İngilizlerle geçmişe dayalı ilişkilerin hatırına da olsa kurulacak dostluğu bozardı. Bu noktada ortak bir düşman yaratılması önemliydi ve aslında İngilizlerin de sevmediği, devleti keyfiyetlerince savaşa sokan İttihatçılar bu konuda önemli ve tek seçenek olarak görülmüştü. Devleti, halkın ve Halife Sultan'ın muhalefetine rağmen savaşa sokmuşlar, İngilizlere karşı olan cephede saf tutmuşlardı. Zaten iktidarı bırakmışlar, ileri gelenlerinden pek çoğu da ülkeyi terk etmişti. Bu yaklaşım, 1908'den beri belki de 1878'den beri Osmanlı aydınları arasında yaşanan rekabette, Jöntürkler-İttihat ve Terakki çizgisine muhalif cephede yer almış olan zihniyetlerin ve Hürriyet ve İtilaf gibi

partilerin geçmişe dönük hesapları kapatmasına fırsat da oluşturabilirdi. Özellikle İttihat ve Terakki ile Hürriyet ve İtilaf arasında yakın geçmişe dayalı hesaplaşma için Hürriyet ve İtilafçılar oldukça bilenmişlerdi.

İstanbul'un siyasetinin milletin bağımsızlığını, devletin egemenliğini, vatanın bütünlüğünü koruyamayacağı görüşünden hareketle, hatta koruyamama durumunun yaşanarak gözlenmesinin sonucu olarak, Müdafai Hukuk örgütlenmeleri ile hukuk mücadelesine başlanması, asker-sivil bazı bürokratların hareket içinde yer alması, doğal olarak işgalcilerin ve İstanbul'un canını sıkıyordu. 1919 Yılı, 19 Mayıs'ından sonra daha organize ve milli bir karakter kazanmaya başlayan bu oluşum, bazı çevreler tarafından bazen iyi niyetle, kandırılmaktan, ama bazı çevrelerce kararlılıkla ve bilinçli olarak engellenmek, yok edilmek istenmişti. İşte yaklaşık 4 yıl süren bu süreçte, Milli Mücadele, liderleri ve mücadele içinde yer alanlar hakkında İttihatçılık (bazılarının gözünde mensupları dönemin vebalı, bazen de günah keçisi idiler.) isyancılık, eşkıyalık, sergerdelik, dinsizlik, Bolşeviklik, Türkçülük, ırkçılık gibi suçlamalar yapılmıştı. Bu bir kara propaganda idi.

Asilik-İsyankârlık-Eşkıyalık Propagandası

İstanbul Hükümeti'nin genel siyasetine muhalif hareket ederek, devletin ve milletin hukuki hakları için harekete geçen ve genel olarak Kuvayımillie olarak adlandırılan unsurların maruz kaldığı ithamlardan birisi "asilik-isyankârlık" olmuştur. Hükümranlık ve yönetme yetkisini elinde bulunduran Halife Sultan ve hükümetinin emirlerinin aksine fiillerde bulunmaları, bu kuvvetlerin asilikle itham edilmelerine dayanak teşkil etmiştir. Şöyle ki; Osmanlı Devleti'nde bir işin şeriata uygunluğu ya da uygun olmayışı bir siyaset prensibidir. Padişah; devlet başkanı, başkomutan ve Hilafet'in gereği olarak da halkın en büyük imamıdır. O'nun emri ve iradesi olmadan yapılan işler meşru sayılmazdı. Halife Sultan'a karşı isyan sayılırdı. Kuvayımillie ise böyle bir meşruiyet temeline oturmadığı gibi, Halife Sultan'ın emirlerine rağmen ve O'nun hükümranlık haklarını kullanma iddiasında olan bir hareketti. Aynı zamanda halkı yanına almakta, Halife Sultan'a karşı kışkırtmaktaydı. İstanbul'un bu gelişmelerle ilgili algısı da doğal olarak, milletin padişahına, ümmetin halifesine başkaldırdığı şeklinde olmuştu. İstanbul yönetimleri ve Padişaha göre Kuvayımillie yetkisiz bazı kimselerin ve oluşumların itaatsizlikleriydi. İstanbul'un penceresinden görünen, bu asilerin devlet ve millet için zararlı işlere sebep olmaları sebebiyle de bastırılmaları gerekliydi.

Padişah, Hilafet ve bunlara bağlı olarak Şeriat meselesi üzerinden Milli Mücadele Hareketi'ne yöneltilen bu suçlamaların temelinde, diğerlerinde olduğu gibi bir meşruiyet ve hükümranlık mücadelesi de alttan alta etkili olmuştu. İstanbul yönetimi hükümranlık haklarını korumak gibi bir endişeyle de hareket ederek, bu değerler üzerinden halkı Milli Mücadele'ye karşı kışkırtmış,

kendi pozisyonunu tehdit eden, “milli egemenlik” iddiasını ortaya koyan bu hareketi söndürmek istemişti. Bu amaca yönelik olarak, dini değerler üzerinden halka yapılan kara propaganda ile Anadolu’da Kuvayımilliye’ye karşı pek çok ayaklanma çıkartılmıştı. Bu propaganda, isyanların hazırlanmasında ve yürütülmesinde halkın ikna edilmesini kolaylaştırmıştı. Padişah, Ankara’da Meclis toplanmasını da kendisine karşı bir ayaklanma olarak değerlendirmiş, bastırma hareketini de kendi meşru hakkı ve görevi olarak görmüştü. Kuvayımilliye de “Kuvay-ı Bağıye” yani “eşkıya kuvvetleri” olarak ilan etmişti.

İstanbul yönetimleri ve Muhafız çevrelere göre felaketin sebebi işgalciler ve İstanbul Hükümeti’nin uyguladığı siyaset değil isyancı Kuvvacılardı. Kuvvacılara “ey hainler” diye hitab edilen bildiriye, memleketi bu hale getirenlerin, İstanbul’un işgaline sebep olanların Kuvvacılar olduğu ileri sürülmekteydi(Anadolu, s. 26-27). Kuvvacı çeteler, Anadolu’da zulüm yapmak, halktan zorla para ve asker toplamak, halkı soymak, hükümetin atadığı memurları görevden uzaklaştırarak yandaşlarını atamak, kasaba ve köylerden cebren vergi toplamak gibi işler yapmaktaydılar. Düğün evi basarak, takılarını vermek istemeyen gelini döverek öldürdükleri bile haber yapılmıştı.(Peyam-Sabah, 1920a,b,c.) Bu haber doğru muydu? Böyle bir olay yaşanmışsa faileri gerçekten Kuvvacılar mıydı? Detaylı bir araştırmaya gerek duyulmadan Kuvayımilliye’yi karalamak için yaşanan her olumsuzluk O’na atfediliyordu. İttihat ve Terakki kalıntısı olarak nitelendirilen Kuvvacıların Anadolu’da işledikleri “saymakla bitmeyecek cinayetler” İzmit ve Bursa’da da işlenmişti. Muhafız gazetelerin muhafız yazarları tarafından gerçek yalan bir sürü olaylar anlatılarak Kuvayımilliye itibarsızlaştırılmaya, halk Padişahının yanında yer alarak Kuvayımilliyecilere karşı çıkmaya çağrılmaktaydı. (Peyam-Sabah, 1920d,e,f.)

Kuvay-ı Milliye namıyla fitne ve fesat çıkarmak, kanunlara aykırı olarak halktan zorla para toplamak ve asker almak, karşı çıkanlara işkence ve ceza uygulayarak iç güvenliği ihlal etmek, birçok kasaba ve köyleri tahrip ve nüfusunu katletmek, muhafız memurları tutuklamak, idam etmek, yerlerine yandaşlarını atamak, Mal Sandığı, Belediye, Yetim Sandığı, Ziraat Bankası ve postanelerdeki paralara el koymak, fitne ve fesada yönelik nutuklar söylemek, beyannameler dağıtmak(Peyam-Sabah, 1920ı) gibi suçlamalar, Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının idama mahkûm edilmesinin gerekçeleri olarak sayılmıştı. Bu ithamlar, Şeyhülislam Dürrizade’nin 11 Nisan 1920 tarihli fetvası ve Teali İslam Cemiyeti’nin bildirisinde de (Anadolu, s.1, 26-27) vurgulanmıştı.

Anadolu’da Yunan işgalinin ilerlemesi, “asilerin ve bağilerin bastırılması” olarak görülmüş ve gazete köşelerinde memnuniyetle takdim edilmişti. Kuvayımilliye güçleri “Kemaliler”(Alemdar, 1920,a) diye adlandırılmış, Celaliler ve isyanlarıyla özdeşleştirilmişti. Aynı çevrelere göre, İttihatçı dolabı olan Kuvayımilliye, Anadolu’yu cebren ve kehren ayaklandırmak için çalışıyordu. Yunan işgalleri de onları bastırmak içindi. (Refi Cevat, 1920,a)

TBMM Hükümeti'nin kuruluşu da muhaliflerin asi ve eşkıya ithamları için bahane oluşturmuştu.

Padişah Vadettin, “isyan hali” olarak değerlendirdiği Milli Mücadele hareketinin bastırılması konusunda Sadrazam Damat Ferit'e talimatlarda bulunmuş, adeta başbakanlığa getirilme sebebini açıklamıştı. “Mütareke'nin imzalanmasından sonra yavaş yavaş kurtuluşa doğru gitmekte olan siyasetini, milliyet namıyla ortaya konulan fenalıklar ve kargaşa faydasız kalmıştı. Saltanat ve Hilafete olan bağlılığın sağlanması için elebaşların cezalandırılması, kandırılarak harekete katılanların affedilmesini tavsiye etmişti.(Anadolu, s. 3)

Damat Ferit imzası ile hükümet de bir bildiri yayınlamış, Dürrizade'nin fetvasına ve Padişahın iradesine atıf yaparak, Milli Mücadele Hareketi ve mensuplarını “sahte milliyetçiler”, “Teşkilat-ı Milliye denilen eşkıya hareketi” olarak sıfatlandırmış ve cezalandırılacaklarını ilan etmişti. (Anadolu, s. 5) Allah'ın emirlerine karşı ve şeriat nazarında yasaklanmış işlerle uğraştıkları, fetva (Anadolu s. 1) ile de desteklenmişti.

İstanbul ve muhaliflere göre Kuvvacılar, “millilik ve millicilik” kisvesiyle Anadolu'da halka zulüm yapmakta, mallarını ve mülklerini yağmalamaktaydılar. (Alemdar, 1920b) Amaçları iktidarı ele geçirmektir. (Ali Kemal, 1920,a) Padişah Vahdettin de Milliyetçilerin Anadolu'da muhalif bir Halife, hatta Padişah atamaları konusunda kaygılıydı. 26 Mart 1921 tarihinde, İngiliz Yüksek Komiseri Rumbold ile yaptığı görüşmede bu kaygısını dile getirmiş, Londra'da sağlanan uzlaşmayı kabul etmeyeceklerini bildirmişti. (Sonyel, 2010: 131) Sakarya Savaşı sonrasında Mustafa Kemal Paşa'ya “mareşal”, “gazi” ve Ankara Yönetimi Başkanlığı rütbe ve sıfatlarının verilmesini de kendi yetkilerinin gaspı olarak değerlendirmişti. (Sonyel, 2010: 151) Bu noktada bile Milli Mücadele bir isyan, içinde bulunanlar da isyancı olarak görülmekteydi.

İttihatçılık-Türkçülük-Milliyetçilik Propagandası

Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecini yaşadığı 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren devleti kurtarma çareleri olarak Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük gibi siyasi akımlar gündeme getirilmişti. Dağılma sürecinin hızlandığı, imparatorluğun hayatta kalması konusunda ümitlerin bittiği 1900'lü yılların başından itibaren, özellikle II. Meşrutiyet döneminde, İttihat ve Terakki Fırkası'nın doğrudan ya da dolaylı olarak iktidarda bulunduğu dönemde ise Türkçülük (milli devlet-kısmen Turancılık) akımı tercih ve temsil edilmişti. İttihat ve Terakki yönetiminde girilen Birinci Dünya Savaşı'nın kaybedilmesi sonucunda yaşanan gelişmeler, İttihatçılar ve Türkçülük hakkında itibari bakımdan kamuoyunda olumsuz bir hava oluşturmuş, Osmanlıcılar ve İslamcılar gibi muhaliflerine de bir hesaplaşma fırsatı yaratmıştı. Mondros Mütarekesi sonrasındaki siyasi gelişmeler ve Milli Mücadele sırasında yaşananlar da bir bakıma bu çizgide gelişmişti. Başarısızlığın sorumlusu olan İttihat ve Terakki'nin iktidardan ayrılması ve kısmi de

olsa dağılması, muhaliflerine yönetimi ele alarak durumu telafi etme hakkı doğurmuştu. Onlara göre kurtuluş, İtilaf Devletleri'nin yörüngesinde izlenecek bir siyasetti. Bu yaklaşım, bir bakıma mandacı-himayeci bir anlayışı temsil etmekteydi. Halife Sultan ile hükümetlerine herkesin tabi olması işleri kolaylaştıracaktı.

Osmanlıcı, İslamcı muhalif çevreler ile bunların uzantısı parti ve derneklerin etkisinde kalan Padişah ve hükümetlerinin çözüm siyasetlerine karşı çıkanlar ise imparatorluğun devrini kapadığı fikrinden hareketle, mücadelenin henüz başlarında açık olarak ortaya konulmamış olsa da gerçekçi temellere dayanan bir milli devlet anlayışı paralelinde Türkçülük ve Batıcılık ekseninde yer almışlardı. Milli Mücadele sürecinde İstanbul-Anadolu çatışmasının önemli bir sebebi de tercihlerdeki bu farklılıktı. İttihatçıların ve siyasetlerinin itibar kaybından yararlanmak isteyen Milli Mücadele'ye muhalif çevreler ve İstanbul yönetimleri, Kuvayimilliyeye İttihatçılık, Türkçülük, milliyetçilik yapmakla suçlamış, halk desteğini engellemek istemişti. İstanbul'un Milli Mücadele ile ilgili ithamlarında gerçek payı bulunan yaklaşım da buydu.

İttihat ve Terakki'nin Türklüğü Müslümanlığın önüne koyması, Türkçülüğü her şeyin önünde tutması yüzünden Osmanlı parçalanmıştı. İttihat ve Terakki geçmişte hükümeti ele geçiren bir eşkiya çetesi olarak, bugün de Anadolu'da bir şaki çetesi olarak Osmanlı halkını dağıtıp parçalamaktaydı. Turancılık memleketi mahvetmişti.(Refi Cevat, 1920c,d,e) Türkçülük siyasetiyle İslam bütünlüğü de bozulmaktaydı. Memleketin musibetlerden kurtulmasının tek çaresi din birliği ve Halife etrafında toplanmaktı. (Refi Cevat, 1919k,l) Milli Mücadele ve önderleri, kendi çıkarları ve hırsları için "hürriyet" maskesiyle devleti batıran, İttihat ve Terakki'nin kalıntısı ve uzantılarıydı. Türkçülük konusunda da samimi olmayan bu şahsiyetler, "hasta dimağlı", "mecnun", "serseri" idiler. (Hakkı Halid, 1921a) Milli Mücadele' bakış açısı bu şekilde olan Muhaliflerin gözünde Türkçülük, zihinleri fetheden bir hastalıktı. Önüne gelene saldıran, bütün dünyayı düşman gören, rast gelene çatan bu illet, memleketi baştanbaşa mezarlık haline getirmiş ve getirmekteydi. (Refi Cevat, 1919m) Muhalif gazeteler ve yazarları, Yunan ordusu ve Ermenilere karşı verilen mücadele ilgili haberlerde Milli kuvvetleri "Türk milliyetçileri", "Milliciler", "Milliyetçiler" diye nitelendirmekte, kendilerini bu unsurlara son derece uzak görmekteydiler. "Milliyetçiler" sebepsiz yere Müttefik güçlerine saldırıp Mütareke'yi ihlal etmişler, İzmit'te İngiliz askerlerine sebepsiz yere saldırmış, bu yüzden Müttefikler Yunan ordusunu harekete geçirmiş, (Alemdar, 1920d) Soma, Akhisar, Alaşehir işgal edilmişti. Milliyetçilik diye tutturulan Kuvayimilliyeye, İttihat Terakki'yi ve Ocağı (Türk Ocağı) tekrar büyütmüşlerdi. (M. Kaşif, 1921)

Muhalif basında abartılı bir kampanya haline dönüştürülen Kuvvacıların İttihatçılığı üzerine bolca yazılar, haberler yayınlanmıştı. İslamcı, Osmanlıcı, Hilafetçi, saltanatçı yazar-çizer takımı,

halkı Milli Mücadele aleyhine döndürmek için Anadolu'daki girişimlerin İttihatçıların “dolabı” olduğu, Kuvvacıların İttihatçı olduğu yönündeki tezlerini aralıksız işlemişlerdi. (Nüzhet Sabit, 1919, Alemdar, 1920c, 1921d, Refi Cevat, 1919a, Refik Halit, 1920b, Peyam-Sabah, 1920b) İttihatçılar devlet idare edecek kabiliyetten yoksunken, Kuvayımilliyeye adıyla yeniden harekete geçmişlerdi. (Ali Kemal, 1920b) Şahsi çıkarları için memleketi bu hale getiren İttihatçılar, Müdafaa-i Hukuk, Kuvayımilliyeye diyerek İtilaf devletlerini kızdırıp, İstanbul yönetiminin İtilaf Devletleri ile kuracağı dostluk ilişkilerini baltalıyorlardı. (Refi Cevat, 1919b,c, 1920b) Kuvvacılar da İttihatçı zihniyetine sahiptiler ve İttihatçılar gibi davranıyorlardı. Kişisel çıkarları ve mal mülk edinmek için Anadolu'yu kullanmaktaydılar. Almanlar galip gelse onlar da Anadolu'yu haraca bağlayacaklardı. İngilizci Sait Molla'ya göre İttihatçılar, kişisel çıkarları için Almanların yanında yer alarak yanlış yapmışlardı. Kuvvacılar da aynı maksatla Anadolu'yu kullanmakta ve halkı bir maceraya sürüklemekteydiler. (Sait Molla, 1920) Anadolu, İstanbul'un yanında yer alarak yazgısını değiştirmeliydi. İttihat ve Terakki muhalifi olarak iktidara gelen Damat Ferit Hükümeti de öncelikle İttihatçılığın kökünü kazımalıydı. Avrupa gözündeki olumsuz imajın mimarları olan çeteciler temizlenmeliydi”. (Alemdar, 1919a)

Kuvayımilliyeye, Müdafaa-i Hukuk söylemlerinin, İttihatçıların halkı kandırmak ve iktidara gelmek için uydurdukları yalanlar olduğu görüşünde olan Refi Cevat, İttihatçıları sevmeyen İtilaf Devletleri ve özellikle İngiltere'nin buna izin vermeyecek olmasından dolayı mandater olarak tercih edilmesi gerektiğini savunmuştu. (Refi Cevat, 1919d) Amerika'nın mandater olması durumunda İttihatçılara da karışmayacağı için Amerikan mandasına karşı çıkmıştı. (Refi Cevat, 1919e,f,g) O'na göre, İttihatçıların İngiliz mandasına karşı çıkmaları da bu sebeptendi. (Refi Cevat, 1919h)

Osmanlı Devlet yetkilileri de Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarını İttihatçılık konusunda, İngiliz yetkililere ihbar etmişlerdi. Sadrazam Vekili Mustafa Sabri ve Dahiliye Nazırı, Mustafa Kemal Paşa'nın İttihat ve Terakki yanlısı olduğunu, Harbiye Nezaretince desteklendiğini, 9 Haziran 1919 tarihindeki görüşmede, İngiliz Askeri Ataşesi Wimdon H. Deedes'e ifade etmişlerdi. (Sonyel, 2010: 40) Sadrazam Damat Ferit, Erzurum Kongresi hazırlıkları devam ederken Enver Paşa'nın hareketi kontrolü altına almak için Erzurum'a gitmekte olduğu söylentisini çıkarmış, Kongre'yi yeniden iktidarı ele geçirmek isteyen İttihatçıların komplosu olarak nitelendirmişti. (Sonyel, 2010: 55) Sivas Kongresi hazırlıklarının yapıldığı sırada, Sivas'ta da halk kongreyi düzenleyenlere karşı İttihatçı oldukları propagandasıyla kışkırtılmıştı. Sivas Hürriyet ve İtilaf Fırkası Başkanı Halit Bey, Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının İttihatçı olduğunu, yargılamadan asılmaları gerektiği yönünde propaganda yapmıştı. Halit Bey'e göre Mustafa Kemal, Enver ve Talat Paşa gibiler tarafından Anadolu'da İttihatçılığı diriltmesi için görevlendirilmişti. (Yularkıran, 2002, s. 106, Tansel II, s. 91-92) Kongreyi engellemek için

görevlendirilen Ali Galip'in görevlendirilmesi bilinçli bir tercihti. Tercih sebebi, İttihat ve Terakki'ye karşı muhalif duruşu ve başarılı mücadele geçmişti. (Alemdar, 1919b)

Refi Cevat, İttihat ve Terakki'yi, her şekle giren, her yere sokulan bir yılan olarak tanımlamıştı. Memlekette her fırka, her kuvvet iktidara gelebilirdi ama İttihat ve Terakki gelmemeliydi. Bu yüzden Hürriyet ve İtilaf ile Sulh ve Selamet Fırkalarının 1919 seçimlerine girmesini ve bütün muhalefetin ittihatçılara karşı birleşmesini tavsiye etmişti. (Alemdar, 1919c) 1919 seçimleri İttihatçılara sağlanan bir fırsat olarak değerlendirilmiş, hepsinin 1920 Ocak ayında toplanan Meclise girdiği, Kuvayımillie'nin paravan olduğu iddiaları dillendirilmişti. Seçimlere hile karıştırılmış, İttihat ve Terakki'nin baskıları altında yapılmıştı. (Mesutzade, 1920) İttihat ve Terakki, bütün dünya için amansız bir düşmandı. (Refi Cevat, 1919ı) Kuvayımillie, memleketin başkalarının elinde dirilmesini değil kendi kucağında ölmesini isteyen İttihat ve Terakki'nin marifetiydi. Bu yüzden Meclis meşru ve milletin temsilcisi sayılamazdı.

Meclis-i Mebusan'da Misak-ı Milli'nin kabul edilmesi de muhalifler gözünde, "İttihat ve Terakki hortlağına tekrar ruh vermek, onu yeniden ihya etmek" için tasarlanan bir oyundu. (Said Ali, 1921) Ankara mahfillerinde bilfiil serseri hayatı yaşayan bir kısım, bunu umde kabul etmiş, bu gaye uğrunda faaliyete girişmişlerdi. "Kuvayımillie, yılanın zehirini kertenkeleden aldığı gibi kuvvetini İttihat ve Terakki'den aldığı için Kuvayımillie olamazdı. Olsa olsa Kuvay-ı İttihadiye olabilirdi" Refi Cevat'a göre, Ankara'da toplananlar hemen hemen tümüyle İttihat ve Terakki ile uzak yakın ilişkisi olanlardı. Yine silahı ve savaşı tercih etmişlerdi. Böyle giderse devleti yok edeceklerdi. İttihatçılar gibi Kuvvacılar da, milleti beni seveceksin diye kanlı kollarıyla sıkarak öldürüyorlardı... İttihat ve Terakki nasıl dün hükümeti ele geçirmiş bir eşkıya çetesi idiyse bugün de Anadolu dağlarını kasıp kavuran bir eşkıya çetesi idi. Bütün efradı dağılan Osmanlılık çocuğunun hiç olmazsa anasına kıyılmamalıydı. (Refi Cevat, 1920c)

Muhaliflere göre, her Osmanlıya İttihat ve Terakki düşmanlığı bir borçtu. İttihat ve Terakki'nin memlekete hizmet edebileceğini söylemek için mecnun olmak gerekirdi. İttihatçıların yeri akıl hastanesiydi. Memleket öncelikle İttihatçılardan kurtarılmalıydı ve bunun için cihat sancağının altında toplanmak, Yediden Yetmiş Müslümanlara ve tüm Osmanlılara farzdı. (Refi Cevat, 1919i)

Ankara'da TBMM'nin açılması da İttihatçılık üzerinden eleştirilmişti. Meclis, senelerdir İstanbul'da devleti batırmak için uğraşan, Ocağın irili ufaklı mensuplarından oluşan, "Beş On demirbaş serseri"nin marifeti olarak İttihatçılarla ilişkilendirilmişti. Yaşanan felaketlerin sebebi bu "kurusıkı kahramanlık". (Ali Kemal, 1920c) İttihatçılar hala vazgeçmiyorlardı. Mustafa Kemal Paşa ve bazı arkadaşlarının idam kararının gerekçesinde, "İttihatçılarla işbirliği yapmak" (Peyam-Sabah, 1920h) da yer almıştı. Alemdar gazetesindeki köşesinde Ali Sami de

Kuvayımilliye'nin İttihatçılığına değinmiş, Mustafa Kemal Paşa'nın İttihatçılığı üzerine kendince deliller göstermişti. (Ali Sami, 1920) Allah adına yemin ederek başladığı yazısında, Müslümanları uyanık olmaya çağıran yazar, Milli Mücadele'ye destek veren Müslümanların gaflet uykusunda bir uçuruma doğru yol aldıkları görüşündeydi. İttihat ve Terakki bendesi biri olarak halkı kandırıp mahvolmasına sebep olan Mustafa Kemal'in, sureti haktan görünen bir çıkarıcı olduğu, "Arabistan celladı Cemal Paşa'nın" kolordu kumandanı olduğu, "12 senedir imparatorluğu hiçliğe düşüren İttihatçıların en ileri gelen üyesi" olduğu konularında halkı bilgilendirmişti. İttihatçıların, savaşlarda öldürttükleri askerlerin kadınlarını ve kızlarının namuslarını parçaladıklarını, Mustafa Kemal'in de bu suçlara ortak olduğunu iddia etmişti.

Sevr Anlaşması'nın şartlarının ağırlığının sorumluluğu da muhaliflerce Enver, Nuri, Halil Paşalar gibi ünlü İttihatçı önderleriyle sıkı ilişki içinde olduğuna inanılan, İstanbul'da gizli, Anadolu'da silahlı olarak Kuvay-ı Milliye adıyla faaliyette bulunan İttihad komitesi addedilen Kuvayımilliye'ye yüklenmişti. İttihatçı uzantısı Kuvayımilliye'nin dolapları, fesatları sayesinde ağır şartlar dayatılmıştı. (Ali Kemal, 1920d) Teali İslam Cemiyeti de yayınladığı bildiride; Mustafa Kemal ve arkadaşlarının memleketi bu hale getiren İttihatçılardan olduğunu iddia etmiş, daha kötüsünün yaşanmaması için halkı bunlara karşı Halife Sultan'ın yanında mücadeleye çağırmıştı. İttihatçılar ve Kuvvacılar, din düşmanı, aslı ve nesli belli olmayan şahıslar olarak nitelendirilmişti. (Anadolu, s. 22 vd.) İttihatçılar, 1908 yılından beri İslam'ın ruhunu ve maneviyatını yakıp yıkmışlar, Mütareke'den sonra da yenilginin sorumluluğunu üstlenerek kenara çekilmek yerine Kuvayımilliye namıyla ortaya çıkararak dünyayı aleyhimize kışkırtmışlar, düşmanlardan bile daha büyük kötülöklere sebep olmuşlardı. (Anadolu, s. 28 vd.)

Londra Konferansı'na Ankara'nın da davet edilmesi üzerine İstanbul cenahında, TBMM ve Hükümeti'nin Avrupa tarafından İstanbul Hükümeti ile uzlaştığı ölçüde ciddiye alınacağı, onların milleti değil İttihat ve Terakki'nin son enkazını temsil ettikleri şeklinde (Refi Cevat, 1921a) değerlendirmeler yapılmıştı.

Sakarya Savaşı sıralarında, hatta zafer kazanıldıktan sonra, Büyük Taarruz günlerinde bile mücadelenin İttihatçıların kişisel çıkar mücadelesi olduğu propagandasını sürdüren muhalifler, İttihatçıların kendilerini kurtarmak için halkı kışkırdıklarını, (Alemdar, 1921b) 13 yıldır hep kaybettiklerini vurgulamışlardı. Büyük Taarruz günlerinde bile bu düşüncelerinde ısrarcı olmuşlardı. Muhtemel bir Yunan taarruzu olacağından bahseden ve Ankara'yı savaş çığırkanlığı yapmakla suçlayan Ali Kemal, 20 Temmuz tarihli yazısında, Avrupa'ya karşı en küçük bir kazanma şansı bulunmayan Kuvayımilliye'nin milleti her alanda felakete sürüklediğinden dem vurmaktaydı. "Bu alçaklar dinimize, ırkımıza ihanetten zevk alıyorlardı". (Ali Kemal, 1922a) 12 Ağustos tarihli yazısında, hala Ankara'nın İttihat ve Terakki'nin devamı olduğu ve siyasetinin iflas ettiği görüşünü savunmaktaydı. (Ali Kemal, 1922b) Yeniden kapıya

dayanmış olan Yunan taarruzu karşısında kazanma şansını sıfır gören (belki de zaferi istemeyen) Ali Kemal'e göre, İttihat ve Terakki'nin devamı olan Ankara'nın harp ve darp siyaseti yanlış çıkmıştı. İttihat ve Terakki zorbalığının Birinci Dünya Savaşı'na katılmakla işledikleri cinayet ve basiretsizliği, aynı gafleti, aynı sebeplerle Kuvayımilliyeye erkânı göstermekteydi. (Ali Kemal, 1922c) Bunlar olmasa, 15 yıldır yaşanan felaketlerin yaşanmayacağını, hatta Mütareke'den sonra bile hiçbir zarar ve kayba uğranılmayacağını iddia etmekteydi.

Bolşeviklik Propagandası

Dini söylemleri ile sahte İslamcılık yaptığı iddia edilen Kuvayımilliyeye, Sovyet Rusya ile girdiği ilişkiler üzerinden dinsizlik ve Bolşeviklikle de itham edilmişti. Zaten İttihatçılıkla ilişkilendirilerek dinsizlikle itham edilen Kuvayımilliyeye, her an ecdadına ve Müslümanlara hizmet eden Halifelige zarar vermekle suçlanmıştı. Türklerin en birinci düşmanı olan Bolşeviklerle dostluk kurulamazdı. Bolşeviklerin Ankara'ya verdiği vaatlerle halk kandırılıyordu. Bolşeviklerin Avrupa'ya karşı Ankara'yı desteklemelerinin sebebi, Anadolu'yu işgal ederek İslam dinini, varlığını yok etmek istemeleriydi. (Ali Kemal, 1920,e) Ankara ise din, ırz, mal ve bütün kutsallarımızı yok edecek olan ülkemizin en büyük düşmanı Bolşevikleri alkışlıyordu. (Ali Kemal, 1920f) Anadolu'daki "zorbalar" Bolşeviklikten medet ummuş, aylarca, haftalarca Kafkasya'dan gelecek Bolşevik akınını beklemişti... (Ali Kemal, 1920g)

Milli Mücadele muhaliflerine göre gelenekler, inançlar, sosyal hayat ve pek çok yönlerden Türklükle Bolşeviklik birbirine zıttı. Bolşevikler esasında Moskof'tu. Moskof da Türk'ün tarihi düşmanıydı. Türk-Bolşevik dostluğu mümkün değildi ve o şartlarda bile Bolşeviklere güvenmek çılgınlıktı. Ankara'nın Bolşeviklerden cesaret alarak yaptığı ayaklanma çağrısına itibar edilmesi yanlıştı. (Aka Gündüz, 1921, Ali Kemal, 1920h) Ermeniler üzerine harekât düzenlenmesi muhalefet tarafından İtilaf'ı kızdıran, Bolşeviklere Anadolu kapılarını açan bir gelişme olarak değerlendirilmiş, faydasız ve kışkırtıcı bulunmuştu. (Ali Kemal, 1920i,k) Moskova Antlaşması'nın imzalandığı günlerde de Ankara Bolşeviklikle suçlanmış, Bolşevikler Yunan'dan daha güçlü düşmanımız olarak değerlendirilmişti. Trabzon ve Erzurum'u isteyecekleri, Anadolu'nun Moskof çizmeleri altında perişan olacağını ileri sürmüşlerdi. Yunan tehlikesinin, Rusların kucağına atılmak için abartıldığını düşünenler ve savunanlar için Bolşeviklerle ilişkili siyaset doğru siyaset değildi. (Hakkı Menad, 1921a, Ali Kemal, 1920n, 1921a) Adana'da yayınlanan muhalif Ferda gazetesi, 19 Nisan 1920 tarihli sayısında, Bolşevik çetecilerin Bolşevikliği getirip ocakları ateşe verdiği haberini bile yapmıştı. (Ferda, 1920)

Teali İslam Cemiyeti de İttihatçılarla bağlantısına da vurgu yaparak, Ankara'nın Sovyet Rusya siyasetini eleştirmiş, halkı Ankara'ya itaat etmemeye çağırılmıştı. Dün Rusya ezeli düşmanımız

diyerek milleti Almanlarla savaşa sokanlarla, bugün Bolşeviklik adı altında Moskoflarla birleşmeye davet edenler aynıydı ve milletin hayat ve huzuru ile oynamaktaydılar. Millet bunlara inanmamalıydı. (Alemdar, 1920e) Ankara'nın Sovyet Rusya ile anlaşma imzalaması muhalif çevrelerce çarpıtılmış, işin içine nasılsa Almanlar da dahil edilerek sanki de işbirliği yapmakla bu devletler her yönüyle birleşecekmiş gibi bir algı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bazı yazarlar, asırlardan beri Avrupa ile yürüyen Türkiye'nin, Avrupa sayesinde barınmayı ve tutunmayı başardığını, bunun yerine 170 Milyonluk Rus ve 70 Milyon Alman arasında Türkiye'nin ezilip, boğulacağını propaganda etmişlerdi. (Hakkı Halid, 1921b)

Ankara-Sovyet Rusya ilişkileri, Ankara'nın medeni dünyadan ayrılarak doğuya yönelmesi, kaderimizi Bolşeviklere bağlaması şeklinde algılanmış ve bu açıdan da eleştirilmişti. Bolşeviklerle medeni dünyanın yenilemeyeceği iddia edilmiş, Londra'da başarısız olunması da Moskova Antlaşması'nın yapılmış olmasına bağlanmıştı. (Ali Kemal, 1921b) İtilaf Devletleri Ankara'daki aşırıların, Kızıl Ruslar ile anlaşarak dünyaya meydan okumalarından rahatsız olmuş, Anlaşma Türkler için sağlanabilecek makul bir barış bir yana, hayatta kalma ümidini bile yok etmişti. Çarlık Rusyası'nın emellerini miras alan Kızıl Rusların en büyük emeli de Türkiye'yi istila etmektir. Onlarla anlaşmak, kendimizi Bolşeviklere kurban etmek anlamına gelmekteydi. (Hakkı Menad, 1921a,b)

Mustafa Kemal Paşa ve Arkadaşlarıyla İlgili İthamlar

Mondros Mütarekesi sonrasında İstanbul Hükümeti'nin siyasetini belirleyen ve benimseyen, doğal olarak Milli Mücadele'ye karşı duran çevrelerde, başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere, Mücadelenin önde gelen isimleriyle ilgili etnik, dini unsurlar, sosyal ve özel hayatlar üzerinden "belden aşağı vurmak" tabiri edebileceğimiz iddialar da ortaya atılmıştı. Bu konudaki en önemli silahları dini değerler üzerinden Şeriat ve Halife'ye itaatsizlik, dinsizlik, inançsızlık, günahkârlık olmuştu. Özel hayatlar, yaşam biçimleri, doğum yerleri, etnik, dini kökenler üzerinden etkili ve etik dışı kara propaganda yapılmıştı.

Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, İttihatçılar ve İttihatçılıkla ilişkilendirilerek, İttihat ve Terakki'ye atfettikleri geçmişe yönelik ithamlar üzerinden itibarsızlaştırılmak istenmişti. Dürrizade'nin Fetvasına karşı Anadolu'daki din adamlarının imzası ile yayınlanan fetva, muhaliflere bu konuda bir fırsat daha yaratmıştı. Fetva, İttihatçılar tarafından çıkarılan "fetvay-ı Deccaliye" olarak takdim edilmiş ve fetvanın geçersizliği üzerine hükümler verilmişti. "Bu herifler" diye hitap edilen Ankara efradının din ile fetva ile Şeriat ile işlerinin olamayacağına hükmedilmişti. Bunlar ki, Avcı Taburlarını gusülden, abdestten men etmişler, mürteci diye kırıp geçirmişlerdi. Din uleması, talebe, hacıları, hocaları, kadıları, müftüleri ne kadar dindar varsa onları vurmuşlar, dövmüşler, hapsedmişler, sürmüşler, kırıp geçirmişlerdi... En fazla

nefret ettikleri şey İslamiyet ve Şeriat olmasına rağmen dinden, imandan, Şeriatı bahsetmeleri sahtekârlıktı. (Alemdar, 1920f) Bu fetvaya inanan Müslümanlara da sitemlerini bildirmişlerdi.

Ankara-Sovyet Rusya dostluğu üzerinden de aynı tavır sürdürülmüş, İttihat ve Terakki gibi hiçbir dini olmayan komite mensuplarının, Bolşeviklerle iş tutarak millet ve memlekete zulme devam edildiği, Müslümanların ve İslam'ın mağdur edildiği propagandası yapılmıştı. Ankara'da açılan TBMM ve kurulan hükümet, muhaliflere göre Hilafet ve Saltanatı parçalamak niyetindeydi. Mustafa Kemal Paşa, Osmanlı saltanatını ele geçirmek istiyordu. TBMM gayrimeşru ve gayrimeşrutî idi. Saltanat ve hükümeti ilga ederek, yüce ve mukaddes makamın hukukuna müdahale etmekteydi. Mustafa Kemal Paşa, Hilafet'i Ankara'ya taşıyarak üstüne almak istemekle de itham edilmişti. (Mustafa Sabri, 1921) Müslümanlar, asırlardır Müslümanlara ve ecdadına hizmet eden Halifeliği, bir "zevk ve eğlence düşkününe" değişmeyecekleri, "İslam'ın ve bütün insanlığın huzuruna saldıran, fesat ve pislik bulaştıran bir akımın sergerdesini, İslam Halifesi'nin yerine koymayacakları" için buna müsaade etmeyecekleri iddia edilmiş, (Mustafa Sabri, 1921) aslında Müslümanlardan buna engel olmaları istenmişti.

Refi Cevat da TBMM ve Hükümeti ile ilgili bir yazısında, konuyu alaylı ifadelerle ele almış, Mustafa Kemal Paşa'nın görevden azledilmiş olmasını, mevki hırsını gündeme getirmiş, Selanik doğumlu olmasına gönderme yapmıştı.

"Bir Mustafa Kemal varmış. Bir de kabine teşkil etmiş... Mustafa Kemal, rütbeleri alınmış sabık bir zabıt. Mevki hırsı ile vatanı perişan etmiş, kurtulma ümidini bitirmiştir. Bu menfur şaki, vatanına, milletine, dinine ve Halifesi'ne asi olmuş, asi tanınmıştır. Mustafa Kemal'in memleketle bir bağı da bulunmamaktadır".
(Refi Cevat, 1920f)

Peyam-Sabah'ta Ali Kemal de aynı noktaya parmak basmış, 15 Mart 1921 tarihli yazısında, milliyet söylemlerine rağmen Ankara'dakilerin çoğunlukla Ecnebi olduklarını, bu topraklara yabancı oldukları için devletin şekline el uzatma çabalarının sonuçsuz kalacağını anlayamadıklarını yazmıştı. (Ali Kemal, 1921c) Başka bir yazısında da Ankara'daki "lahana yapraklarını, hinoğullarını, finolarını, kişisel çıkar peşinde Ankara'yı Kabe, Kible edinenleri" ciddiye almayacaklarını da ifade etmişti. (Ali Kemal, 1921b)

Milli Mücadele önderleri ve Mustafa Kemal Paşa hakkında olumsuz eleştiriler ve karalamalarda bulunan muhalif yazarlardan birisi de Ali Kemal idi. Peyam-Sabah Başyazarlığı görevini de yürüten Ali Kemal, belki de muhalif yazarların en sert ve acımasız olanıydı. Mustafa Kemal Paşa'nın ve Milli Mücadele'nin ileri gelen şahıslarının "asiliği, eşkıyalığı, isyankârlığı, dinsizliği, İttihatçılığı, Bolşevikliği üzerinden "iftira" seviyesinde itham ve suçlamalarda bulunmuş, yakın

geçmişte yaşananlar ve içinde bulunulan durumun sorumluluğu üzerinden etik açıdan tartışma yaratacak yazılar yazmıştı. Özellikle Mustafa Kemal Paşa'nın hayat tarzı ve özel hayatı ile ilgili yazıları bu kaleme sayılabilecek yazılardı. "Mustafa Kemal'in Maskaralıkları" başlığıyla 1 Kasım 1920 tarihli Peyam-Sabah gazetesinde yazdığı yazı, yazarın yaklaşımı ve üslubunun anlaşılması bakımından yeterli bir örnek sayılabilir.

"Şöhret hırsı, menfaat hırsı, her ne sebeple olursa olsun, Mütareke sonrasında İttihat ve Terakki gibi meşum bir ocağın aleti olarak böyle yaralar, bereler içinde yere serilmiş yatan bu zavallı memlekete en son darbeleri indirmiş olmakla kalmak istemeyen bu Mustafa Kemal rüsvası, şimdi Ankara'da, Müslümanlara dinî ve vatanî hitap diye gördüğü rüya ile biçare ahalimizi yeniden kim bilir daha neler için iğfal etmek sevdalarına düşüyor! Boş kuruntular! Devlet ve milletçe felaket yaşadığımız böyle bir dönemde, Hilafet ve Saltanata karşı isyan bayrağını açan bu herifin mahiyeti, fıtratı, ahlakı herkesin malumu değil midir? İttihat ve Terakki'nin baştan beri en kızgın bir taraftarı olduğu, hatta ... Hasan Fehmilerin ve Samimlerin o hainane itlaflarında cemiyet hesabına çalıştığı, sonra... askerlerimizin kahramanlıklarına rağmen bütün safhalarını derin bir hezimet ile bitirdiğimiz Harb-i Umumide birçok emsali gibi ocağın erkanından olmak, Talat'ın dolabıyla Enver'e bir nevi rakip çıkmak sayesinde bir kahraman süsünü takındı. Diyarbakır, Filistin vesaire cephelerinde bile geceleri içip eğlenmekten hatta zevk-u sefadan geri kalmadı. İkide bir de bir vesile ile İstanbul'a geldikçe Pera Palas'ta kulübüne ve ihtişamda yine ondan aşağı kalmayan hususi bir haşmetli daireye kurulurdu. Hepimiz iştir ve hatta görürdük. Ne mehtap âlemleri yaşardı. Herhalde her gece zilzurna olurdu. Sırf bu alışkanlığı ve safahatı yüzünden, ... bitap düşünce tedavi için zaman zaman Viyana'ya, Berlin'e gider, orada aynı hayatı yaşardı. Allah'a, Resulullah'a karşı böyle eskiden beri isyan içinde yuvarlanan bu mahlûk yüzüzlüğü, pervasızlığı o derecelere vardiıyor ki, imza altında neşretmekten çekinmediği o beyannamede, güya cihanın en itikatlı, en dindar bir mümini imiş gibi şu riyakârlığa kalkışmaktan sıkılmıyor." (Ali Kemal, 1920a)

Ali Kemal'in gazetesi Peyam-Sabah, Mustafa Kemal'in Ankara günleri hakkında da Journal Dorient isimli gazeteden iktibas ettiği bir söyleşiyi yayınlamıştı. (Peyam-Sabah, 1920k) Söyleşiyi yapanın kimliği gizli tutulmuş, ya da söyleşi uydurulmuştu. Mustafa Kemal Paşa'nın günlük hayatını anlatan mülakat sahibine göre;

"Mustafa Kemal'in Ankara'daki On İki odalık evi, Ankaralı tüccar Hüsnü Bey'den gasp edilmişti. Beyaz badanalı bu ev (Çankaya Köşkü) bütün Ankara

vadisine ve Elmadağ tepelerine hâkimdi. Mustafa Kemal her sabah şafaktan sonra güneş doğuncaya kadar bu manzarayı izlerdi. Ev gece gündüz koruma altındaydı. Sabah yedide, kendisini almak üzere gelen iki otomobil ile ayrılır, gündüz evinde bulunmazdı. Otomobillerden birisi ile gelen İsmet Paşa'dan önceki günün raporunu alırken giyinip hazırlanırdı. Artık askeri üniformasını giymeyen Mustafa Kemal, bir avcı yahut bir spor meraklısı gibi giyinerek, astragan bir kalpak takardı. Sabah gazetelerini genellikle kahvaltı esnasında açar, Peyamı Sabah ve Alemdar'ı büyük bir merak ve heyecanla okurdu. Saat dokuza doğru hükümet konağına giderlerdi.”

Mülakatta, Hükümet Konağı'nın yapısı ve konumu ile ilgili de detaylı bilgiler verilmiş, damında kırmızı zemin üzerinde yeşil ay ve yıldızdan oluşan millicilerin bayrağının çekili olduğu anlatılmıştı. Konak avlusunun girişindeki nöbetçiler tasvir edilmiş, avlu içinde de aynılardan, başka nöbetçiler bulunduğu ifade edilmişti. Bina içinde de her adım başında silahlı muhafızların olduğu, Mustafa Kemal'in odasının birinci katta, tam merdivenin karşısında bulunduğu tespitini yapan şahsın, masasındaki Temps, Matin, Journal, Times, Illisturasion, Petit Parisien'in gibi gazete nüshaları dikkatini çekmişti.

Gazetede aktarılan mülakatta, Mustafa Kemal Paşa'nın safahat hayatı da anlatılmıştı. 1914 senesinde, Savaş ilan edilmeden evvel “Paris'te Momartr'da geçirdiği sefihane hayatı”, zevk ve sefayı kendisine hatırlatması için odasının duvarına resimler asmıştı.

“Hatta rivayet edildiğine göre o (...) orada bazı hafif meşrep kadınlarla tesis ettiği münasebatı hâlâ kesmemiştir. Hâlâ birçoklarıyla muhaberat-ı âşıkânede bulunuyormuş. Fakat o sefih sergerde öyle safiyene bir aşk ile gönül eğlendirebilecek boyda olmadığı için Avrupa barlarında meşhur bir rakkaseyi nezdine celp etmiştir. Gayet güzel, gayet fettan olan bu kadın İyvon ve Nesson ismiyle maruftur. Bu serseri kadın şimdi Ankara'da bir imparatoriçe tavrı almaktadır. Mustafa Kemal, melikeyi kalbine yerleştirmek için şehirdeki en güzel, en mükemmel evlerden birinin sahiplerini tüfek dipçığıyle sokağa atmıştır. Bu kadın bazen otomobile biner gezmeye çıkar, güzelliği gurur ve azameti ve bilhassa parmaklarını dolduran kıymetli elmas yüzükler halkın enzar-ı dikkat-i gayzını celp eder. Mustafa Kemal Ankara'dan uzaklaştığı zaman oranın hâkimeyi mutlaka bu kadındır, istediğini yapar. Mustafa Kemal karıya olduğu kadar rakıya da müpteladır. Her akşam ikametgâhına döndüğü zaman rakı meze sofrası hazır bulunur ve rüfeka-yı melaneti ile hemen layen-kati atıştırır, atıştırır. Zevk ve sefadan gayri işler ikinci derecede kalır. Şurası şayan-ı kayıddır ki, Ankara istasyonu'nda bir yemek salonuyla birinci sınıf iki vagonun mürekkep

hususî bir tren Mustafa Kemal'in rükubu için geceli gündüzlü istim üzerindedir.”(Peyam-Sabah, 1920k)

Mülakatta, Mustafa Kemal'in halkın bilmediği bir özelliği olarak, “sol gözünün kör olduğu ve göz taktırmış olduğu” bilgisi de verilmişti. Bu iddia, genel olarak ilgili yerli-yabancı kaynaklarda işlenen bir konu olmamakla beraber, bir İngiliz raporunda, Mustafa Kemal Paşa'nın, Trablusgarp Muharebesi'nde gözünü kaybetmiş olduğu bilgisi yer almıştır. Bir de bu mülakatta dile getirilmiştir. Mülakatın sahibinin kimliği ise belirtilmemiştir. (Satan I, 2010, s. 158.)

SONUÇ

Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra yenilgi için ödenecek bedel İtilaf Devletleri tarafından Osmanlı Devleti'ne emrivaki yapılmış, İstanbul yönetimi, bir kısım aydın-entelektüel, siyasi ve ideolojik çevrelerde tek çıkış yolunun İtilaf ve onlar arasında da İngiltere eksenli bir siyaset izlemek olduğu görüşü hâkim olmuştu. İngiliz mandasını kabul etme noktasına varan bu yaklaşımın benzeri, Amerikancılar arasında da Amerikan mandasını savunmak olarak tezahür etmişti. Bu teslimiyetçi yaklaşımın karşısında ise “ya istiklal ya ölüm” parolasıyla hareket edilmesini savunan ve bu yolda Mütareke'nin imzalanmasıyla birlikte fiili adımlar atmış olan yaklaşım vardı. Birinci gruptakiler çaresiz, umutsuz, karamsar idiler ve devletin yok, milletin esir olmasına karşı çıkararak yapılacak her şeyin işleri daha da çıkmaza sokacağı düşüncesiyle ikinci gruptakileri ve faaliyetlerini dışlamışlardı. Asiler, maceracılar hatta memleketi bu hale getiren İttihatçıların artçıları olarak çıkarıcılar olarak suçlamışlardı. Milletin “ya istiklal ya ölüm” parolasıyla harekete geçene vereceği desteği engellemek için de işgalcilerle işbirliği de dâhil bütün imkânları kullanarak Milli Mücadele Hareketi'ni engellenmek, bastırmak, yok etmek istemişlerdi. Bunun için resmi kurum ve yetkilileri, muhalif dernek ve partiler ile uzantıları basın organları, kara propaganda silahını da kullanmışlardı.

Milli Mücadele muhaliflerinin kara propaganda malzemeleri duruma ve şartlara göre değişen bir çeşitlilik de arz etmişti. İttihatçılık, Türkçülük, milliyetçilik, asilik, eşkıyalık, soygunculuk, bozgunculuk, dinsizlik, Bolşeviklik gibi ithamlarla Milli Hareket'i başarısız kılmak istemişlerdi. Ayrıca başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere Milli Mücadele önderleri ve kadrolarının özel hayatları üzerinden yürütülen karalama kampanyaları da düzenlenmişti.

Öncelikle “devleti batıranlar” olarak aforoz edilen İttihatçıların olayın içinde oldukları hatta Milli Mücadele'yi onların organize ettiği propagandası yapılmıştı. Çıkarıcı, devleti, halkı soyan vurguncular, milleti savaşlarda telef eden sorumsuzlar ve hatta Hristiyanlara zulüm yaparak Osmanlı'yı dünya gözünde küçük düşüren, Hilafet ve Saltanata itaat etmeyen, dinden İslam'dan habersiz olan İttihatçıların Anadolu'da yeniden devlet ve milleti perişan edecek

fiillerde buldukları gündeme getirilmişti. İttihat ve Terakki gibi Anadolu'daki Kuvvacılar da Türkçülük-Turancılık-milliyetçilik yaparak milleti bölüp parçalamakla meşgullerdi. Milli Mücadele Hareketi içinde İttihatçı bilinen insanların bulunduğu, geçmişte Mustafa Kemal'in de bu hareket içinde yer aldığı doğru olmakla birlikte Milli Mücadele Hareketi İttihatçı bir karakterde değildi. Türkçülük- milliyetçilik eleştirisi ise haklı ve tam olarak Milli Mücadele Hareketi'nin karakterini ifade ediyordu. Osmanlıcı, İslamcı, Hilafetçi, mandacı çevrelerin muhalifliği de bu noktada isabet kaydetmişti. Bu çevrelere karşı milli egemenliğin sağlandığı "milli devlet" anlayışının vurgulanması, hatta herhangi bir tarafça dillendirilmemesine rağmen muhalif çevrelerin İttihatçılar üzerinden ilişkilendirdikleri, içlerine doğan laiklik korkusu, bu çevreleri doğal olarak rahatsız etmekteydi. Türklük yerine İslamlık, milliyetçilik yerine ümmetçilik, milli egemenlik yerine Saltanat, Halifenin, Hanedanın hükümranlığını sürdürecekti. Bunun için İngiliz himayesi altına girmek bile bir sakınca doğurmamıştı.

Asilik, isyankârlık, eşkıyalık, soygunculuk, kişisel çıkarlar için milletin heder edilmesi gibi iddialar ise dayanaksız propaganda unsurları olmuştu. Milletin, kendi hukukunu savunamayan mevcut yönetimin kararlarına uymayarak hukukunu savunmak için harekete geçmesi, mevcut hükümranlar olarak Saltanat ve Hilafet çevrelerini rahatsız etmiş, hatta hükümranlık haklarına müdahale olarak değerlendirilmişti. Mücadele sürecinde "milli egemenliğe" yapılan güçlü vurgu, ilgili cenahları, kaybetme korkusuyla her türlü silahlı mubah görme noktasına getirmişti. Ankara'da TBMM'nin açılması, milli egemenliğe dayalı bir hükümetin kurulması, bu hükümetin kontrolü eline alarak icra görevinin gereği olarak yaptığı işler ve kışkırtmalar sonucunda kendisine karşı çıkan isyanların bastırılmasına yönelik olarak aldığı tedbirler üzerinden bu suçlamalara muhatap olmuştu.

Muhaliflerin sarıldığı bir başka karalama unsuru da Milli Mücadelecilerin Bolşevikliği konusu olmuştu. Ankara-Sovyet Rusya ilişkileri üzerinden harekete geçen muhalifler, Moskova Antlaşması'nın imzalanması üzerine Türkiye Sovyetleştiriliyormuş gibi bir hava oluşturmuşlar, milletin bütün kutsallarına saldırılıp yok edileceği korkusunu yaymaya çalışmışlardı. Sovyetlerle eşit şartlarda yapılan antlaşma ve getirileri, İngiliz mandası altına girerek kurtaracaklarımız kadar önemsenmiyor, hatta onların da kaybedilmesine sebep olacağı için zararlı görülüyordu. Müslüman İngiliz köleliği, Sovyet Rusya ile eşit statüde dostluktan daha cazip görülmekteydi. Ancak mesele bunlardan ziyade halkın mücadeleye verdiği desteğin önlenmesine yönelik bir kandırmaca çabasıydı.

Mustafa Kemal Paşa ve Milli Mücadele önderlerinin özel hayatlarının, büyük ölçüde de iftira seviyesinde olaylarla ve çirkin üslup ve ifadelerle gündeme getirilmesi de lider ve kadroları itibarsızlaştırarak milletin mücadeleye verdiği desteği önlemek için izlenen başka bir yoldu. Özellikle Mustafa Kemal Paşa için etik kuralları ve insanlık vicdanını rahatsız edecek bir üslup

kullanmaktan da çekinmemişlerdir. Ne yazık ki, muhalif yaklaşımlar ile bu itham ve iftiralar, Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasına, vatanın kurtarılmasına, Türkiye'nin tam bağımsız çağdaş bir devlet olarak yeniden yapılanmasına rağmen bitmemiş, gizli saklı devam edegelmiş, güncelde de daha cüretkâr bir tavırla devam ettirilmektedir. Cumhuriyetle problemi olanların ara sıra, son zamanlarda sıklıkla ve her vesileyle o zamanlara, o şahıslara göndermeler yapması aynı zihniyet paralelinde yaşanan hazımsızlığın göstergesidir. Yüz yıl öncekileri yaşanan belirsizlik ve karamsarlık ortamı sebebiyle bir ölçüde mazur görmek mümkünse de bugünkülerin bilerek, kasten, taammüden bu işlere girdikleri, geçmişe dönük hesap kesme isterikliği içinde hareket ettikleri tartışma gerektirmeyecek şekilde sabittir.

KAYNAKÇA

- Aka Gündüz (1921), "Rus Tehlikesini Unutmayalım", Alemdar, 24 Nisan, Ad. 28.
- Alemdar (1919a) "Ferit Paşa Hükümetini Nasıl Görmek İsteriz", 13 Mart, Ad. 82-1392.
- Alemdar (1919b) , "Mamuretü'l-Aziz Valiliği", 29 Mart, Ad. 98-1458.
- Alemdar (1919c), "Daha ne Bekliyoruz", 1 Aralık, Ad. 350-2650.
- Alemdar (1920e), "Mustafa Sabri Efendi ve Bolşeviklik", 21 Şubat, Ad. 431-1731.
- Alemdar (1920f), "Fetevay-ı Deccaliyeyi İptal", 11 Mayıs, Ad. 509-2809.
- Alemdar (1920d), "Tebliğ", 27 Haziran, Ad. 550-2850.
- Alemdar (1920c), "Foyalar Meydana Çıktı", 6 Temmuz, Ad. 559-2859.
- Alemdar (1920a) "Düzce'nin Tahtiri", 15 Ağustos, Ad. 599-2899.
- Alemdar (1921a) "Mustafa Kemal Paşa'nın Nutku", 12 Ocak, Ad. 392-2692.
- Alemdar (1921b) "Bir Hasbihal", 19 Eylül, Ad. 3-1988.
- Ali Kemal (1920a) " Mustafa Kemal'in Maskaralıkları", Peyam-Sabah, 1 Kasım.
- Ali Kemal (1920b), "Dilediğiniz Oldu mu?", Peyam-Sabah, 2 Mart.
- Ali Kemal (1920c), "Büyük Millet Meclisi", Peyam-Sabah, 28 Mayıs.
- Ali Kemal (1920d), "Bir Ok Gibi Saplandı Fakat", Peyam-Sabah, 14 Mayıs.
- Ali Kemal (1920e), "Sulh Şartları ve Tarz-ı Müdafaamız", Peyam-Sabah, 16 Mayıs.
- Ali Kemal (1920f), "Yeni Ruh", Peyam-Sabah, 5 Ağustos.
- Ali Kemal (1920g), "Bolşevikliğin Hali ve İstiklali", Peyam-Sabah, 30 Eylül.
- Ali Kemal (1920ı), "Harp! Harp!", Peyam-Sabah, 11 Kasım.

- Ali Kemal, (1920i), “Fena Fena”, Peyam-Sabah, 13 Kasım.
- Ali Kemal (1920k), “Ermenistan-Milliciler”, Peyam-Sabah, 17 Kasım.
- Ali Kemal (1920h), “Bolşeviklik ve Türklük”, Peyam-Sabah, 10 Aralık.
- Ali Kemal (1921a), “Hatalarımız”, 21 Ocak.
- Ali Kemal (1921c), “Ankara ve Muhalefet”, Peyam-Sabah, 15 Mart.
- Ali Kemal (1921b), “Böyle Olmayacaktı”, Peyam-Sabah, 28 Mart.
- Ali Kemal (1922a), “Kör ve Gülünç Bir Silah”, Peyam-Sabah, 20 Temmuz.
- Ali Kemal (1922b), “Aynı Hata, Aynı İnat”, Peyam-Sabah, 12 Ağustos.
- Ali Kemal, (1922c), “Muhalefetin Cinayetleri”, Peyam-Sabah, 23 Ağustos.
- Ali Sami (1920), “ Müslümanlar Gafil Olmayın”, Alemdar, 29 Nisan, Ad. 497-2797.
- Anadolu, “Fetevay-ı Şerife Sureti”, ATASE Kütüphanesi, İstiklal 157.
- Anadolu, “ Hatt-ı Hümayun Suret-i Münifesi”, ATASE Kütüphanesi, İstiklal 157.
- Anadolu, “Hükümetin Beyannamesi”, ATASE Kütüphanesi, İstiklal 157.
- Anadolu, “Teali İslam Cemiyeti’nin Beyannamesi”, ATASE Kütüphanesi, İstiklal 157.
- Anadolu, “Teali İslam Cemiyeti’nin İkinci Beyannamesi”, ATASE Kütüphanesi, İstiklal 157.
- Ferda (1920), 19 Nisan.
- Hakkı Halid (1921a), “Daima Şarka Doğru”, Alemdar, 30 Mayıs, Ad. 64.
- Hakkı Halid (1921b), “Kimi Aldatıyorlar”, Alemdar,17 Haziran, Ad. 80.
- Hakkı Menad (1921a), “Çarlık yerine Kızıl Tehlike”, Alemdar, 2 Haziran, Ad. 67.
- Hakkı Menad (1921b), “Ankara Şarkı Tercih Etti”, Alemdar, 27 Mayıs, Ad. 61.
- M. Kaşif (1921), “Milliyetperverlikte İnhisar Olamaz”, Alemdar, 21 Eylül, AD. 5-1990.
- Mesutzade (1920), “Geç Olmasa daha İyi Olurdu”, Alemdar, 6 Ocak, Ad. 386-2686.
- Mustafa Sabri (1921), “Makam-ı Hilafet ve Ankara Meclisi”, Alemdar, 10 Şubat, Ad. 870-3070.
- Nüzhet Sabit (1919), “Dünkü Miting”, Alemdar, 1 Şubat, Ad. 49-1359.
- Peyam-Sabah (1920d), “Adapazarı’nda Neler Oluyor”, 15 Nisan.
- Peyam-Sabah (1920e), “Adapazarı’nda Neler Oluyor”, 17 Nisan.
- Peyam-Sabah (1920h), “Mustafa Kemal ve Hempalarının İdam Kararı”, 13 Mayıs. Peyam-Sabah

- (1920a), Milliyetçilerin Mezalimi", 14 Mayıs.
- Peyam-Sabah (1920f), "Kuvay-ı Milliye Neler Yapıyor, 12 Haziran.
- Peyam-Sabah (1920k), "Mustafa Kemal", 15 Ağustos.
- Refi Cevat (1919b), "Haysiyetsizlerin Gözü Hala Hükümette", Alemdar, 4 Ocak, Ad. 22-123.
- Refi Cevat (1919c), "Siyasette Hangi Yol", Alemdar, 6 Ocak, Ad. 23-1333.
- Refi Cevat (1919i), "Hükümetin Mevkii", Alemdar, 1 Şubat, Ad. 49-1359.
- Refi Cevat (1919k), "Esatiri Yeni Bir Kuvvet", Alemdar, 13 Nisan, Ad. 112-1422.
- Refi Cevat (1919ı), "Türk ve Türkiye Ölmeyecektir", Alemdar, 31 Mayıs, Ad. 159-1469.
- Refi Cevat (1919ı), "Yeni Çevirme Harekâtı", Alemdar, Ad. 25 Aralık, Ad. 574-2674.
- Refi Cevat (1919e), "Amerika mı? İngiltere mi?", Alemdar, 1 Ağustos, Ad. 129-1529.
- Refi Cevat (1919m), "Veremden Evvel Çete İle Mücadele", Alemdar, 11 Ağustos, Ad. 139-1539.
- Refi Cevat (1919f), "Amerika Mandater Olacaksa", 18 Ağustos, Ad. 146-1546.
- Refi Cevat (1919d), "Ümidinizi Kesiniz", Alemdar, 16 Eylül, Ad. 170-1570.
- Refi Cevat (1919a), " Hareket-i Milliye-İttihat ve Terakki", Alemdar, 6 Ekim, Ad. 295-2595.
- Refi Cevat (1919g), "Yine İngiltere, Yine İngiltere", 19 Kasım, Ad. 338-2638.
- Refi Cevat (1920b), "Yine Hayır, Hayır, Hayır", Alemdar, 1 Şubat, Ad. 411-2711.
- Refi Cevat (1920f), "Enkaz Ortasında Bir Hükümet", Alemdar, 21 Nisan, Ad. 489-2789.
- Refi Cevat (1920c), "Bir Hasbihal", Alemdar, 17 Haziran, Ad. 544-2844.
- Refi Cevat (1920a) "Korktuğumuz Başımıza Geldi", Alemdar, 28 Haziran, Ad. 549-2849.
- Refi Cevat (1920d), "İngiltere, Biz ve Alem-i İslam", Alemdar, 14 Temmuz, Ad. 111-1511.
- Refi Cevat (1920e), "Türk Birliği Meselesi", Alemdar, 7 Ağustos, Ad. 135-1535.
- Refi Cevat (1921a), "Anadolu-İstanbul", Alemdar, 8 Şubat, Ad. 868-3068.
- Refik Halit (1920a), "Meclisteki Cereyanların Menbar", Alemdar, 5 Şubat, Ad. 415-2715.
- Refik Halit (1920b), "Kuvay-ı Milliye'nin İç Yüzü", Peyam-Sabah, 1 Ocak.
- Said Ali (1921), "Günün En Büyük İhtiyacı", Alemdar, 29 Mayıs, No. 63.
- Sait Molla (1920), "Hareket-i Milliye Akamete Mahkûm", Peyam-Sabah, 1 Mayıs.
- SATAN, Ali (2010), İngiliz Yıllık Raporlarında Türkiye 1920, İstanbul, C. I.

SONYEL, Salahi R. (2010), Gizli Belgelerle Mustafa Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı, Ankara.

TANSEL, Selahattin (1991), Mondros'tan Mudanya'ya Kadar II, İstanbul.

YULARKIRAN, Cevdet (2002), Reşit Paşa'nın Hatıraları, Sivas.